

עדכון בחירות 2006

תכנית קונרד אדנאואר לשיתוף פעולה יהודי-ערבי
مشروع كونرد ادناوار للتعاون اليهودي-العربي

הפוליטיקה הערבית בישראל לקראת הבחירות לכנסת ה-17

גיליון מספר 3
22 במרץ 2006

עורך: ד"ר אלי רכס • עורך משנה: אריק רודניצקי

תוכן העניינים

א.	דבר העורכים.....	2
ב.	מאמר מערכת.....	3
ג.	סקרי דעת קהל.....	4
	סקר אוניברסיטת חיפה.....	4
	סקר רדיו אלשמס.....	4
	סקר בקרב מצביעים צעירים.....	4
	סקרים של מכון גיאוקרטוגרפיה.....	5
	התייחסות שיח' עבאס זכור לתוצאות הסקרים.....	5
ד.	מאמרי עמדה.....	6
	גילוי דעת נגד החרמת הבחירות ובעד הצבעה למפלגות ערביות.....	6
	לשאלת הייצוג הערבי בכנסת.....	7
ה.	לקט מן העיתונות.....	9
	כללי.....	9
	עמדת הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית.....	10
	התנועה להחרמת הבחירות.....	10
	שלילת ההצבעה למפלגות יהודיות-ציוניות.....	11
	מפלגות ערביות – עמדות ופעילות פוליטית.....	12
	מפלגות ציוניות – עמדות ופעילות פוליטית.....	17
ו.	נתוני רקע.....	21
	חברי כנסת ערבים ודרוזים בארבע מערכות הבחירות האחרונות.....	21

קרן קונרד אדנאואר

Konrad Adenauer Foundation מרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה

אוניברסיטת תל-אביב

א. דבר העורכים

אנו שמחים לפרסם את הגיליון השלישי של "עדכן בחירות 2006" העוסק בפוליטיקה הערבית בישראל לקראת הבחירות לכנסת ה-17. זהו הגיליון האחרון לפני הבחירות שתתקיימנה באמצע השבוע הבא.

בעדכן זה שמנו דגש מיוחד על הצגת אווירת הבחירות בקרב הציבור הערבי כפי שזו משתקפת בסקרים המתפרסמים חדשות לבקרים (ראו להלן חלק ג'), במאמרי עמדה המופיעים בעיתונות הערבית ועוסקים בשאלת הייצוג הערבי בכנסת (ראו להלן חלק ד' – מאמרי עמדה), וכן בתעמולת הבחירות (המשודרת והכתובה) והלך הרוח הכללי ברחוב הערבי בתקופה זו (ראו להלן חלק ה' – לקט מן העיתונות). לסיום מובאים נתוני רקע על מספר חברי הכנסת הערבים (על בסיס שיוכם הסיעתי) שביהנו בארבע הכנסות האחרונות (ראו להלן – חלק ו').

אם ידוע לכם על אתרים רלוונטיים לנושא שבהם ניתן להפיץ את העדכן, נשמח מאד אם תפנו אלינו:

• אתר האינטרנט שלנו: www.dayan.org/kapjac

• תכנית אדנאואר לשיתוף פעולה יהודי-ערבי: אריק רודניצקי

טלפון 03-6409991

פקס 03-6406046

דוא"ל arabpol@post.tau.ac.il

• ד"ר אלי רכס (מנהל התכנית): relie@post.tau.ac.il

© כל הזכויות על פרסום העדכן שמורות לתכנית קונרד אדנאואר לשיתוף פעולה יהודי-ערבי, אוניברסיטת תל-אביב, 2006.

ניתן לצלם, להעתיק ולצטט מפרסום זה תוך ציון מפורט של שם המקור ועורכיו, ומקום ההוצאה לאור. אין לשכפל את הפרסום ללא רשות בכתב מהעורך.

מאמרי העמדה משקפים את דעת כותביהם בלבד.

תודתנו ליובל סופר ולאלעד קוקס שסייעו בתרגום החומר מערבית לעברית, ולאסף לפיד שסייע באיסוף החומר ובעיבודו.

העורכים

ב. מאמר מערכת

בחירות 2006 בקרב הערבים – רגע האמת

ד"ר אלי רכס

יום הבחירות קרב ובא. מערכת הבחירות ביישוב הערבי, אף שהיא צוברת תנופה, היא עדיין מותירה סימני שאלה בלתי פתורים. דומה שהמפלגות הערביות אינן מתמקדות בניסיון להציג בפני הבוחר את קווי הייחוד שלהן, האחת מול השנייה, אלא במאמץ לשכנעו לממש את זכותו לבחור ולהגיע לקלפי.

ראוי שוב לזכור, כי בחירות 2006 הן ציון דרך בתולדות הפוליטיקה הישראלית, שכן בהן הועלה אחוז החסימה ל-2%. לגבי המפלגות הישראליות הגדולות התופסות את מרכז הבמה שינוי זה אינו מעלה או מוריד, ואילו הרשימות היהודיות הקטנות, האזטריות, ממשיכות לרוץ כך או כך. אלו העלויות להיפגע באופן ישיר – הן המפלגות הערביות. לכן, השאלה אם הן תעבורנה את אחוז החסימה או לא מרחפת הפעם כחרב דמוקלס מעל ראשיהן, יותר מבעבר.

על-פי נתוני הסקרים ודיווחי ראשי המפלגות הערביות, אין כל חשש שהמפלגות הערביות לא יצליחו לגייס את מספר הקולות הדרוש כדי להיכנס לכנסת, והרבה מעבר לכך. אם אחוז ההצבעה הכלל-ארצי יהיה 68% כבבחירות 2003 אזי מדובר ב-68,000 קולות, דבר המבטיח 2 מנדטים ויותר. אם מצב ה"תרדמה" האופף את הציבור הישראלי ישתקף בקלפיות ואחוז ההשתתפות ירד, יידרש מספר קולות קטן עוד יותר על-מנת לחצות את אחוז החסימה, וההפך הוא כמובן גם נכון. על כך יש להוסיף, שככל שירד שיעור ההשתתפות בציבור הערבי, כך יקשה על המפלגות הערביות לגייס את הקולות הנדרשים כדי לעבור את המחסום.

וזאת אכן השאלה המרכזית. כאמור, נציגי המפלגות מפגינים ביטחון רב. עמדות הסוקרים נעות בין קביעה שאחוז ההשתתפות יישאר כפי שהיה (62%), או ירד עד לשיעור אפשרי של 50%, אך רוב הסוקרים מעלים (בצדק) הסתייגויות מתודולוגיות.

בשטח, לעומת זאת, נשמעות הערות המצביעות על חשש ודאגה. מוזכרים טיעונים כגון: עייפות הציבור, אדישות (במיוחד בקרב צעירים ונשים), אכזבה מכך שפעם נוספת לא הצליחו המפלגות לאחד את שורותיהן ושמשחק "הכיסאות המוסיקליים" נמשך זה עידן ועידנים, היענות לקריאה להחרמת הבחירות משום ש"הנוכחות הערבית בכנסת זאת ברכה לבטלה", והסכמה בשתיקה לעמדה העקרונית של התנועה האסלאמית / הפלג הצפוני נגד ההשתתפות בבחירות לכנסת, עמדה שאולי אף זכתה לחיזוק מאז ניצחון חמאס בשטחים.

דומה שהמפלגות הערביות ערות להלך רוחות זה. חוד החנית של תעמולתן (בעיקר של בל"ד וחד"ש) מופנה כלפי המפלגות הציוניות, תוך הפעלת לחץ מוסרי על הבוחר לא לתת את קולו ל"ציונים" ודרישה להישאר נאמן לעניין הלאומי. ייתכן שבראשית מערכת הבחירות חששן של ה"ערביות" מה"ציוניות" היה מוצדק, אולם כיום יוקרתן של "העבודה" ו"קדימה" צנחה. אולם המסע נמשך במרץ תוך שילוב אסטרטגיה מתוחכמת של שלילת ההצבעה למפלגה ציונית עם השחרת פני הממסד כאבי "החטא הקדמון" האחראי לכל מצוקות החברה הערבית בישראל.

גם פובליציסטים ואנשי ציבור ערבים מפגינים עמדת אחריות לאומית: כך עורכי עיתונים, אינטלקטואלים, אנשי רוח ואקדמאים (ראו בחלק ד' – מאמרי עמדה: גילוי דעת מטעם אישי ציבור ערבים נגד החרמת הבחירות ובעד הצבעה למפלגות ערביות) וכך ראש עיריית אוס אל-פחם, שיחי' האשם עבד אל-רחמן, דמות בכירה בפלג הצפוני של התנועה האסלאמית, אשר הצהיר קבל עם ועדה כי בדעתו להצביע הפעם (ראו בחלק ה' – לקט מן העיתונות: עמדת הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית).

מן הראוי להבהיר באופן חד-משמעי: שאלת השתתפותם של הערבים בבחירות הינה בעלת חשיבות מרחיקת לכת. ירידה דרסטית באחוז ההצבעה של הערבים בישראל, ומצב בו המפלגות הערביות לא תעבורנה את אחוז החסימה, יגרמו לזעזוע עמוק בדפוסי הפוליטיקה הערבית בישראל. המשמעות הנגזרת מכך היא חיפוש אחר מסגרות פעולה אלטרנטיביות, דבר שיוביל את היחסים בין יהודים וערבים בישראל למחוזות חדשים ובעייתיים.

ג. סקרי דעת קהל

סקר אוניברסיטת חיפה

בתאריכים 3-5 במרס 2006 נערך סקר הבוחר הערבי בישראל, באחריותם המדעית של פרופ' סמי סמוחה, ד"ר אסעד ע'אנם ומר נוהאד עלי – כולם מאוניברסיטת חיפה. הסקר התבסס על מדגם של 500 אזרחים ערבים ודרוזים והתנהל באמצעות הטלפון. טעות הדגימה המירבית היא 4.5%. עורכי הסקר הדגישו כי אופן עריכת הסקר (בטלפון, ולא פנים אל פנים) עשוי להעניק ייצוג יתר לתומכי בל"ד ותת-ייצוג לתומכי רע"מ-תע"ל.

להלן הממצאים העיקריים:

1. 75.4% מהנשאלים מתכוונים להצביע בבחירות, ומתוכם 88.3% בטוחים ברמה גבוהה או ודאית שיצביעו. לפיכך, רק 66.6% מכלל הנשאלים בטוחים שיצביעו. הניסיון מראה שחלק מהמתכוונים להצביע לא יצביע בסופו של דבר ועל כן יש להעריך ששיעור ההצבעה יעמוד על כ-60%, שיעור דומה לשיעור ההשתתפות בבחירות 2003 (63%).
 2. שיעור הקולות הצפים עומד על כ-20%. רובם מזדהה עם רע"מ-תע"ל.
 3. נראה שכל המפלגות הערביות תעבורנה את אחוז החסימה. בל"ד וחד"ש תעבורנה בקלות את אחוז החסימה משום שהן תזכינה בהרבה מעל ל-17% מקולות הערבים, שהוא סף המעבר. לעומת זאת, אין ביטחון שרע"מ-תע"ל תעבור את אחוז החסימה, אלא אם תתאמת ההנחה שמדגם הסקר מייצג אותה בשיעור מופחת.
 4. המפלגות היהודיות תאבדנה כמחצית מכוחן (מ-30% בבחירות 2003 ל-16% בבחירות הקרובות). שיעור התמיכה בהן בקרב הציבור הערבי יהיה הנמוך ביותר מאז קום המדינה.
 5. בהנחה ששיעור המצביעים הערבים בפועל יהיה כ-10% מקהל הבוחרים במדינה, הקול הערבי יהיה שווה ל-12 מנדטים:
- בל"ד תזכה ב-3-4 מנדטים.
 - חד"ש תישאר ללא-שינוי עם 3 מנדטים.
 - רע"מ-תע"ל תשמור על 2 מנדטים, ואולי אף תזכה ב-3 אם יתברר שנתוני הסקר אינם משקפים נכונה את כוחה.
 - המפלגות היהודיות תקבלנה כ-2 מנדטים. נראה שבל"ד תזכה בקולות שהמפלגות היהודיות תפסדנה.

סקר רדיו אלשמש

תוצאות סקר חדש שיזמה תחנת אלשמש מראות כי חד"ש הינה הכוח הראשון במעלה ברחוב הערבי ומשיגה, עד עכשיו, 3.58 מנדטים בעוד ש-13% טרם החליטו ויותר מ-8% סירבו לחשוף את אופן הצבעתם, כלומר תיתכן עוד עלייה. כמו כן, הסקר העיד על כך ששתי הרשימות האחרות תעבורנה את אחוז החסימה [...] על פי הסקר רע"מ תשיג 3.18 מנדטים ובל"ד 2.44 מנדטים. המפלגות הציוניות תשגנה ביחד 4.1 מנדטים. הסקר כלל מדגם מייצג של 512 נסקרים ערבים. (9.3.06, www.assennara.net)

סקר בקרב מצביעים צעירים

סקר דעת קהל חדש מראה כי 44% מהמצביעים הצעירים [הערבים] מתכוונים להצביע בבחירות הקרובות. [...] תוצאות הסקר מראות כי 27% בלבד מהנוער מתעניין בבחירות הקרובות, אולם 52% אמרו כי הבחירות אינן מעניינות אותם כלל. עם זאת 46% אמרו כי הם סבורים שקולם ישפיע על תוצאות הבחירות. (8.3.06, www.assennara.net)

סקרים של מכון גיאוקרטוגרפיה

בסקר האחרון של מכון גיאוקרטוגרפיה, בהנהלת פרופ' אבי דגני, אשר תוצאותיו שודרו אתמול בתכנית פוליטיקה בערוץ הראשון: רע"מ-תע"ל – 5 מנדטים, בל"ד – 3, חד"ש – 0.
(8.3.06, www.panet.co.il)

הערוץ הראשון של הטלוויזיה הישראלית פרסם את תוצאות הסקר האחרון שערך מכון גיאוקרטוגרפיה, בניהולו של פרופ' אבי דגני. הסקר הראה כי אילו היו הבחירות נערכות בימים אלה, רע"מ-תע"ל הייתה משיגה 6 מנדטים. לפי אותו סקר, גם חד"ש וגם בל"ד לא תעבורנה את אחוז החסימה. [...] מקורות ברע"מ-תע"ל ציינו כי "סקר זה, כהמשך לסקרים הקודמים שערכו מכוני הסקרים השונים בישראל, מאשש את יציבות כוחן של רע"מ-תע"ל ואת המשך העלייה הבולטת בכוחן בקרב הציבור הערבי בישראל. זאת בייחוד מפני שהן משקפות את הרצון האמיתי בציבור הערבי לאחדות, ומפני שהן מייצגות את האיחוד בין הכוחות הלאומיים והאסלאמיים".
(פנורמה, 3.3.06)

התייחסות שיח' עבאס זכור לתוצאות הסקרים

בתאריך 2.3.06 פרסם אתר האינטרנט של עיתון אל-מית'אק (<http://al-methaq.net>), ביטאונו של הפלג הדרומי של התנועה האסלאמית, סקר דעת קהל אשר קבע כי רע"מ-תע"ל תקבל 6 מנדטים בעוד שבל"ד וחד"ש צפויות לא לעבור את אחוז החסימה.

שיח' עבאס זכור, דובר התנועה האסלאמית ומועמד מס' 4 ברשימת רע"מ-תע"ל, התייחס לתוצאות הסקר: "אנו לא מסתמכים רבות על הסקרים. אני מבהיר כי אנו, ברע"מ, תמיד היינו גדולים יותר מהסקרים. אני מסתכל על העניין משני צדדים: ראשית, אני בספק אם סקרים אלו יתממשו משום שהציבור יעניש את הרשימות אשר סירבו לאחדות ולא שאפו להשיגה. אנחנו מרגישים בכך כשאנו משוטטים בין האנשים. אני מקווה כי הישג זה יושג ע"י רע"מ-תע"ל. [...] שנית, סקרים אלו עלולים לגרום לנו בהכרח לתחושת בטחון, שקט והיעלמות, ולכן עלינו לפעול ברצינות ולהתאמץ עד הדקה והרגע האחרונים."

ד. מאמרי עמדה

גילוי דעת נגד החרמת הבחירות ובעד הצבעה למפלגות ערביות

בתאריך 21.3.06 התפרסמה בתקשורת הערבית הודעה (גילוי דעת) החתומה על-ידי כ-50 אישים בולטים בקרב האוכלוסייה הערבית, ובהם אנשי אקדמיה ופעילי ציבור, רובם מזוהים עם מפלגת בל"ד. החתומים על ההודעה מדגישים את חשיבות הייצוג הערבי בכנסת וקוראים לציבור בעלי זכות הבחירה הערבים להתעורר מאדישותם הפוליטית ולהצביע ביום הבחירות, ולתת את קולם אך ורק למפלגות ערביות ולא, חלילה, למפלגות ציוניות.

להלן נוסח ההודעה:

"לבני עמנו,

אנו החתומים מטה – קבוצת משכילים, אקדמאים ופעילים בתחום הפעילות הציבורית, מביטים בדאגה לעבר סבב הבחירות הנוכחי לכנסת, וסוגיית ייצוג המיעוט הפלסטיני בה. מדאיגים אותנו מספר סממנים בהקשר זה, דוגמת המשך ההצבעה עבור המפלגות הציוניות והאפשרות לירידה בשיעור ההשתתפות בהצבעה בקרב בני ובנות עמנו, כפי שהראו מספר סקרי דעת קהל.

הגיע הזמן להבהיר כי אופציית ההצבעה למפלגות הציוניות הינה ירודה מבחינה מוסרית ומעשית. אופציית הצבעה למפלגות הציוניות טומנת בחובה קטנות מוסרית הבאה לידי ביטוי בתמיכה בדיכוי, בנגישה, באפליה הגזענית כנגדנו וכנגד כל בני ובנות עמנו, בתמיכה במפלגות המסכימות פה אחד להכיר בישראל כמדינת העם היהודי, כאילו אנו זרים במולדת זו, בעוד שאנו בעליה. בפועל, ההצבעה למפלגות הציוניות אינה מביאה להישגים במישור החברתי, אלא להיפך. מפלגות אלו פעלו, תוך ניצול הצבעה זו, בכדי להדירנו, הן באופן מילולי והן באופן מעשי, מההשתתפות בהגדרת המדינה, ממעגלי קבלת ההחלטות ומניצול משאבינו, והתמסרו למדיניות הכיבוש והגירוש.

הויכוח עם המפלגות הערביות, תהיה אשר תהיה מידת חריפותו, אינו יכול להוביל בהכרח להימנעות מהצבעה או להחרמת הבחירות. זאת משום שבשלב זה ובתנאים הפוליטיים בהם אנו נמצאים, דבר זה עלול להחליש את ייצוגנו כמיעוט לאומי, ויפחית את נוכחותנו הפוליטית בתחום הציבורי.

השגת הישגים ושינוי המציאות אינם נובעים אלא מגידול במשקלנו האיכותי והפוליטי. בחירת הנהגתנו וחיזוק הייצוג בשלב זה הם הדרך להגשמת כל אלה.

הבה נממש את זכותנו ונעשה את המוטל עלינו באמצעות התלכדות סביב המפלגות הערביות, ומניעת ההצבעה למפלגות הציוניות."

החתומים על ההודעה:

פרופ' אסמאעיל אבו סעד; אוסאמה חלבי; אנטואן שלחת; ד"ר אליאס עטאללה; אמל זיאדה; איאד ראבי; בות'ינה צ'ביט; פרופ' בוטרוס אבו מנה; בכר עואודה; ד"ר ת'אבת אבו ראס; פרופ' רמזי סלימאן; ג'אבר עסאקלה; ד"ר ג'וני מנצור; ג'אלאל חסן; פרופ' ג'ורג' קנאזע; חסן ג'בארין; ד"ר חאתם כנאענה; ד"ר חנא אבו חנא; ד"ר ח'אלד אבו עצבה; ד"ר ראסם ח'מאסי; סועאד קרמאן; סלמאן נאטור; סמר ח'מיס; סמיה שרקאוי; ערביה מנצור; פתחי מרשוד; ד"ר פארוק מואסי; ד"ר קוצאי חאג' יחיא; נביה בשיר; עלי חידר; כמאל כיוף; ד"ר מארי תותרי; מרזוק חלבי; פרופ' מרואן דוורי; ד"ר מוחמד אמארה; מוחמד דחלה; ד"ר מחמוד יזבכ; מוצטפא נאטור; ד"ר מוצטפא כבהא; ד"ר נאדרה שלהוב-קיבורקיאן; פרופ' נדס רוחאנא; נדס נאשף; נמר סולטאני; יאסמין דאהר; יוסף אבו ורדה; ד"ר יוסף תיסיר ג'בארין; ד"ר יוסף רפיק ג'בארין.

לשאלת הייצוג הערבי בכנסת

העיתון **כל אל-ערב** היוצא לאור בנצרת פרסם בתאריך 3.3.06 שני מאמרי עמדה המצדדים בהשתתפות בבחירות.

במאמר עמדה מאת העיתונאי והפובליציסט **סוהיל כיואן**, שכותרתו "משחק הדמוקרטיה המסוכן", גורס כיואן כי על אף המגבלות הקיימות בפעילותן של מפלגות ערביות בכנסת, הרי שייצוגן על במה זו הנו צו השעה.

להלן עיקרי הדברים מתוך המאמר:

"עובדה היסטורית ראויה לציון היא שמעט מן הזכויות האזרחיות אשר השיג הציבור שלנו היה בזכות הימצאותן של מפלגות ערביות בכנסת, אשר נתמכו על ידי תנועה עממית ואגודות אזרחיות פעילות. נכון שאלו אינם הישגים עצומים אולם לולא הם, מצבנו היה רע ואומלל בהרבה."

"עלינו לזכור כי היעדר מפלגות ערביות על במה זו, אין משמעו היעדר ייצוג ערבי. את החלל שנוצר ימלאו אינטרסנטים ערבים אנוכיים ממפלגות ציוניות, שיהיו כלי תקשורת צייתני ביד השלטון [...] הישגיהם יצטמצמו לכדי מתן מספר שירותים אישיים מצומצמים לקרוביהם [...] חוקים גזעניים חדשים יחוקקו בשלווה, מבלי שאף אחד ישמע עליהם."

"הימצאותן של מפלגות מסוגן של חד"ש, בל"ד ורע"מ-תע"ל, לא עומדת בסתירה עם מגמות מאבק אחרות, כמו העלאה לסדר היום של בעיותינו במוסדות בינלאומיים. למותר לציין שחברי הכנסת הערביים לא יהיו אבן נגף בפני כל תכנית אשר תסיר את הסבל מעמם בכל המקומות בהם הוא נמצא. ולכן כאשר אנו מביטים אל המגרעות והמעלות של ייצוג ערבי לאומי על במה זו, נוטה הכף לחיוב הימצאותו, כעת ובעתיד הנראה לעין."

במאמר עמדה פרי עטו של העיתונאי **זאהי מנצור**, טוען מנצור כי ללא המפלגות הערביות בכנסת חיזור הציבור הערבי למצב של פילוג פנימי על בסיס עדתי ומשפחתי.

להלן עיקרי הדברים מתוך המאמר:

"הציבור הערבי בארץ נמצא במצב של תסכול, נסיגה ומפח נפש ערב הבחירות לפרלמנט הישראלי [...] מתרבים הקולות אשר מפחיתים מתועלת המאבק הפרלמנטרי [...] וקוראים להחרים את הבחירות המתקרבות. [...] לעניות דעתי, הקריאה הזאת [...] לא להצביע היא הסרת האמון והלגיטימיות מהמפלגות הערביות, ודחיפת האיש הפשוט והבוחר הערבי לכיוון המפלגות הציוניות."

"העמדה להחרים את הבחירות היום, במיוחד מצד הקבוצות אשר לא מחרים את הבחירות מבחינה עקרונית ואידיאולוגית, מטרתה היא להכות במפלגותינו הערביות ולהחלישן [...] אין זה משרת את האינטרס שלנו, משום שאין ספק כי למפלגות הערביות ולחברי הכנסת הערבים תפקיד חשוב בהצגת בעיותינו בפני הציבור בישראל ובעולם. הם מתנגדים לכל ניסיונות הפגיעה במיעוט הערבי, ובמידת האפשר מונעים חקיקת חוקים גזעניים המקפחים את זכותנו כמיעוט לאומי. אל לנו לשכוח כי המפלגות הערביות פועלות במרץ בציבור שלנו ובלעדיהן נחזור לעדתיות, למשפחתיות ולפרובינציאליות [...] מפלגותינו הערביות ראויות לקולותינו יותר מכל מפלגה ציונית אחרת."

"אחרי הבחירות יהיה צורך לבחון מחדש את הקשר שלנו, כציבור ערבי, עם הממסד הישראלי והפרלמנט. מה טוב היה אילו נערכה וועידה כללית לכל המסגרות הייצוגיות, המוסדות והתנועות הפוליטיות, על מנת לדון בתכניתנו כתושבים מקוריים החיים על אדמתנו, ובחירת מוסד כמו ועדת המעקב אשר מייצגת אותנו בפני השלטון."

"קול השכל בשלב זה אומר: נדרש מאיתנו לתמוך במפלגותינו הערביות ולהכניס מספר רב ככל האפשר של חברי כנסת ערבים לפרלמנט."

בתאריך 10.3.06 פרסם העיתון **פצל אל-מקאל**, ביטאונה של מפלגת בל"ד, מאמר פרי עטו של הסופר והמחנך **חנא אבו חנא**, תושב העיר חיפה. במאמרו יצא אבו חנא בביקורת חריפה נגד המפלגות הציוניות וקרא למתלבטים לנקוט עמדה ולהצביע למפלגות ערביות.

להלן עיקרי הדברים מתוך המאמר:

"התעמולה הציונית תוקפת את חברי הכנסת הערבים ומאשימה אותם בכך שהם עסוקים בסוגיות פוליטיות פלסטיניות כלליות, ומזניחים את הסוגיות החיוניות, היומיומיות של בני עמם כאן, ומי שעוזר להם בכך הם ה'ערס-ציונים' ה'מזדנבים'. קודם כל, אנו מדגישים כי זוהי בדיה גדולה משום שמי שיבדוק את פעולות הכנסת, ימצא סוגיות רבות אשר אחינו, חברי הכנסת מהסיעות הערביות, העלו לדיון"

"מי חוץ מחברי הכנסת מהסיעות הערביות בפרלמנט נלחם למען הגנה על אדמות הנגב אשר מאיימים לגזול אותן והבתים אשר מאיימים להרוס אותם?"

"אני קורא לכל המתלבטים בעניין ההשתתפות בהצבעה לראות בהשתתפות נטילת חלק, אפילו אם הוא פעוט, במערכה, כהגנה על זכויותינו ומילוי חובתנו כלפי הדורות הבאים"

זוהיר אנדראוס, פובליציסט ועורך העיתון **כל אל-ערב**, פרסם בתאריך 10.3.06 מאמר מערכת המשבח את החלטתו של מוחמד חסן כנעאן לפרוש מהשתתפותו במערכת הבחירות בראשות מפלגה עצמאית (המפלגה הלאומית הערבית – מל"ע). כדי למנוע שריפת קולות של מצביעים ערבים למפלגה שסיכוייה לעבור את אחוז החסימה הם נמוכים.

על רקע העובדה כי בבחירות קודמות היה אנדראוס אחד מאישי הציבור הבולטים שציידו באופן גורף בהחרמת הבחירות, תוך התעלמות מוחלטת משיקולי הבחירות של המפלגות (כמו העלאת שיעור ההצבעה במגזר הערבי), בולטת הפעם התייחסותו החיובית לבחירות, המשתקפת בתשבחות שחלק לכנעאן על כך שמנע בזבוז קולות ועל הסיכוי להגדיל את שיעור ההצבעה במגזר הערבי.

להלן עיקרי הדברים:

"מגיעה לח"כ לשעבר, מוחמד חסן כנעאן, הצדעה על עמדתו והחלטתו לפרוש ממרוץ הבחירות לכנסת ה-17. אם נתעלם מהדיונים שנערכו בנוגע לגודלה של המפלגה הלאומית, אשר הוא עומד בראשה, כולם מסכימים לכך שהשתתפותו בבחירות הייתה שורפת אלפי קולות. האנשים מרבים למתוח ביקורת על הפוליטיקאים ולמתוח ביקורת אחד על השני, אולם צריך לומר מילת אמת כאשר מועמד כמוחמד כנעאן מפגין אחריות מתוך שמירה על כך שהקולות הערביים לא יאבדו, ופורש מהמערכה. התנהגות זו עשויה לתרום לשמירה על הקול הערבי, וכמו כן להרים את מוראל האנשים ולהעלות את אחוז ההצבעה בבחירות."

"דבר נוסף אשר בזכותו כנעאן ראוי לשבח הוא שהוא לא פרש בהתמרמרות, ולא הכריז שלא ישתתף במערכה כפי שעשו אחרים בעבר, אלא הפגין אחריות כפולה כאשר [...] קרא להשתתפות בהצבעה. הוא ומפלגתו נקטו עמדה מוגדרת בנוגע לבחירות."

ה. לקט מן העיתונות

כללי

- **כתבת תחקיר על אווירת הבחירות: "סיסמאות בחירות עדתיות, סקטוריאליזם ואזוריות"**

כיוון שהסקרים מצביעים על אפשרות לירידה בשיעור ההשתתפות בקרב הציבור הערבי, וכניסיון להעלאת שיעור ההצבעה ומשיכת סקטורים נרחבים של קולות, חלק מהמפלגות שואפות לשווא, באמצעות תעמולת הבחירות שלהן, כרוזיהן והסטיקרים שלהן, לעשות שימוש בעדתיות, תוך הסתמכות על הסקטוריאליזם והפצת סיסמאות ריקות מתוכן, שיש להן משמעויות והשלכות עתידיות שליליות על אופי היחסים בתוך המיעוט הערבי. דרך זו [...] אולי מרמזת על עומק המשבר הפוליטי והאתגרים אשר התנועות והמפלגות הערביות עומדות בפניהם, בהשוואה עם הפעילות העונתית של המפלגות הציוניות ברחוב הערבי. המטרה אינה מצדיקה את האמצעים – חלוקת הערבים לשבטים, עדות, משפחות ואזורים בשביל תחרות על השגת מספר קולות רב ככל האפשר; דו פרצופיות; זלזול בשכלו של הבוחר הערבי ודחיקתו של האחר לשוליים. אלו אינן הערובות להעלאת שיעור ההצבעה ברחוב הערבי וזכייה באמון הבוחרים.

"העדה – היא הראויה ביותר לקולך" היא סיסמת הבחירות של מפלגת העבודה ומועמדה שכיב שנאן, אשר הוא פונה באמצעותה לבני העדה הדרוזית. ממבט ראשון נראה כאילו הבחירות לכנסת מצטמצמות לפלח ספציפי. שכיב שנאן, מועמד מפלגת העבודה אמר בראיון לעיתון כל אל-ערב: "אני לא עדתי, ואינני מתעלם משאר הציבור הערבי. להיפך, אולם החלטנו, בהסכם עם שאר המועמדים הערבים במפלגת העבודה – עיאלב מג'אדלה, נאדיה חילו וחסבי עבוד – שלא נפנה באופן קבוצתי לכל הציבור הערבי, הואיל ולשני המגזרים, לדרוזי ולצ'רקסי, מתוקף המציאות שלהם, יש צרכים שונים, והתחרות היא ביני לבין קדימה ושי"ס. לכן באה פניה זו, אשר היא בגדר מטרה טקטית ולא עקרונית."

מי שחוצה את הרחוב הראשי בעיר [אום אל-פחם] שם לב לשלטים הנושאים את תמונתו של מועמד המפלגה במקום הרביעי, הד"ר עפו אגבאריה, תושב אום אל-פחם. ממבט ראשון אפשר לחשוב כי ההתמודדות היא על הפרלמנט באום אל-פחם ושהד"ר עפו, המיוצג ע"י חד"ש, הוא המועמד היחיד. השלטים [...] אומרים: "בן הכפר שלי הוא הראוי ביותר לקולי." (16.3.06, www.kul-alarab.com)

- **הסכם עודפי קולות בין חד"ש לבל"ד**

שלשום נחתם הסכם עודפי קולות בין רשימות חד"ש ובל"ד. על ההסכם חתמו ח"כ לשעבר תמר גוז'נסקי בשם חד"ש וח"כ ג'מאל זחאלקה בשם בל"ד. יש לציין כי גם בבחירות הקודמות נחתם הסכם עודפי קולות בין שתי הרשימות. ח"כ ג'מאל זחאלקה הגיב: "ההסכם מונע בזבוז קול כלשהו משתי הרשימות. קרוב לוודאי שהוא יוביל להגדלת הייצוג של אחת הרשימות בחבר כנסת אחד. אין ספק כי ההסכם ישפיע לחיוב על הבוחר הערבי ויתרום להעלאת שיעור ההצבעה ועידוד הבוחרים הערבים להשתתף בבחירות ולהצביע למפלגות הערביות. מבחינת הבחירות, אין הבדל ניכר בין רשימה משותפת לבין שתי רשימות עם הסכם עודפי קולות." (כל אל-ערב, 17.3.06)

- **דעה: המפלגות הציוניות-יהודיות כמעט ולא מחזרות אחר הקול הערבי**

לדברי מנכ"ל הפורום להסכמה אזרחית, אודי כהן, במערכת הבחירות הזאת, יותר מאשר בקודמותיה, כמעט ואין חיזור אחר הקול הערבי, ואפילו הפרקים במצע המפלגות [היהודיות-ציוניות] המתייחסים לערבים אינם זוכים לטיפול רציני. (הארץ, 12.3.06)

עמדת הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית

• דובר הפלג הצפוני: הפעם אצביע בבחירות

ראש עיריית אום אל-פחם, שיח' האשם עבד אל-רחמן [דובר הפלג הצפוני של התנועה האסלאמית], אמר כי ישתתף בבחירות הפרלמנטאריות לכנסת הקרובה. הוא הפנה את תשומת הלב לכך שזוהי תוצאת הכרעת התפישה הדתית והרגש הלאומי בתקופה הנוכחית. [...] על הגורם לשוני בעמדת התנועה האסלאמית הפלג הצפוני, מעמדה הקוראת להחרמת הבחירות באופן לא ישיר בבחירות שעברו, לשמירה על נייטרליות ואולי אף תמיכה הפעם, אמר עבד אל-רחמן: "בניגוד לפעם הקודמת, הפעם מנהיגי התנועה האסלאמית לא פקפקו בתקשורת בתועלת שבהשתתפות בבחירות לכנסת וזאת מכיוון שנשאו אחריות לאומית וקיבלו על עצמם חזון כולל". הוא הוסיף: "התנועה האסלאמית פרסמה גילוי דעת אשר מתיר זכות ברירה לתומכיה [...] לדעתו זוהי עמדה אחראית, שכן אנו נמצאים בתקופה היסטורית רגישה. אנו לא רוצים שאף אחד יחס לתנועה האסלאמית השפעות שליליות או חיוביות הנובעות מהבחירות, בתנאים הנוכחיים. [...] כישלון אינו סוף הדרך בקשר לערבים בישראל, אולם בטוח שתוצאותיו תהיינה שליליות לגבי כולנו. זה מה שגרם לי בעבר לקרוא למפלגות הערביות להתלכד לאור מצב הרפיון והנתונים האחרים ברחוב הערבי". (16.3.06, www.kul-alarab.com)

התנועה להחרמת הבחירות

עמדת תנועת בני הכפר

• רג'א אגבאריה: אנו מעוניינים להסדיר מחדש את יחסנו למדינה ואת יחסה אלינו

הוועד העממי להחרמת הבחירות נוסד ערב הבחירות הקודמות בשנת 2003, אלא שהפעם הוא מוגדר כחזית של כל אלה שאינם מעוניינים להצביע בבחירות מכל מניע שהוא, ולא רק מטעמים עקרוניים-אידאולוגיים. הגרעין הקשה של הוועד היה ונותר תנועת "בני הכפר". [...] שלוש תפיסות יסוד עומדות בבסיס הקמת הוועד: התביעה להכרת המגזר הערבי כמיעוט לאומי בכל זכות להקים פרלמנט ערבי בישראל; בחירת הנהגת ועדת המעקב העליונה ישירות על-ידי המגזר הערבי [...] ; והחרמה טוטלית של המפלגות הציוניות, ולא רק ביום הבחירות. רג'א אגבאריה, יו"ר תנועת בני הכפר וחבר הנהגת הוועד, מסביר כי הוועד תובע הקמת אוטונומיה מוסדית-אזרחית, ולא טריטוריאלית. [...] אגבאריה: "אנו מעוניינים להסדיר מחדש, הן חוקתית והן מבחינת מתן זכויות, את יחסנו למדינה ואת יחסה אלינו, כקבוצה לאומית שיש לה מנהיגות נבחרת. אנו לא קוראים להקמת מדינה פלשתינית שנייה בתוך הקו הירוק". לדבריו, פעילות חברי הכנסת הערבים מאז ומעולם הוכיחה שיש להם "אפס השפעה". (מקור ראשון, 10.3.06)

עמדת התנועה המתקדמת

• המפלגות הערביות אינן ראויות לקולו של הבוחר

סמיח אסדי, חבר הנהגת התנועה המתקדמת, הפיץ גילוי דעת ארוך תחת הכותרת: "האם אלו ראויות לקול?" אשר בו הוא מאשים את הנהגותיהן של המפלגות הערביות ב"היסטרית המשרות והאינטרסים האישיים". הוא טען שהן משליכות את דאגות הציבור, צרכיו ושאיפותיו מאחורי גבן, ושהן "שואפות לדחיקתנו לשוליים". [...] אסדי עבר להתקפה על המפלגות הערביות כולן, והאשים אותן באנוכיות, ובכך שהן רואות במיעוט הערבי כמחסן קולות. [...] הוא שאל: "האם אלו ראויות לקולותינו?" (פנורמה, 24.2.06)

שלילת ההצבעה למפלגות יהודיות-ציוניות

• התקפה חריפה של ח"כ מוחמד ברכה על המפלגות הציוניות ותעמולת הבחירות שלהן

ח"כ מוחמד ברכה, אשר דיבר בעצרת בחירות, הגיב על ההסלמה בתעמולתן של המפלגות הציוניות אשר לא מפסיקות להסית כנגד חברי הכנסת הערבים, ומאשימות אותם בהתעסקות בבעיה הפלסטינית על חשבון צורכיהם של האזרחים הערבים. [...] הוא הוסיף: "מנהיגי המפלגות הציוניות ממשיכים בתעמולה הדמגוגית שלהם במטרה לגנוב את קולות האזרחים הערבים, לאחר שגנבו מהם את מולדתם ואדמותיהם, קיפחו את זכויותיהם האזרחיות וטבעו עד האוזניים בדיכוי בני עמם באדמות הכבושות משנת 1967". ברכה הבהיר כי המפלגות הציוניות שואלות האם חברי הכנסת הערבים מיהרו לפתור את בעיות האזרחים הערבים, בהתעלמן מכך שהן אלו אשר יצרו בעצמן את הבעיות והאסונות אשר סובלים מהם הפלסטינים. הוא הוסיף: "[...] הם שואלים מה עשו למענכם חברי הכנסת הערבים, אנו מבהירים כי עשינו רבות למען עמנו, ואנו שואלים: מה הם עשו לנו ולעמנו מאז הנכבה [האסון של הפלסטינים מ-1948] ועד היום?" ברכה הדגיש כי חברי הכנסת הערבים שומרים על הזכויות כמי ששומרים בחירוף נפש על הגחלת, ושתעמולת המפלגות הישראליות נגדם לא תשלוט מהם את תומכיהם. הוא הוסיף: "מי ששותק נוכח העושה הוא שטן אילם, ואנחנו איננו שטנים אילמים. אנו דבקים בעקרונות הלאומיים, ושיתנו ממי ים המלח אם הם אינם מצליחים להתעלות לרמה זו שהיא לא רק הומניסטית, לאומית ולגיטימית, אלא גם חובה". ברכה מתח ביקורת על חלק מהישובים הערבים [...] ושאל: "כיצד יכולים חלק מאיתנו לפתוח את בתיהם לאנשים כמו אבי דיכטר, מהנדס ההתקשורת והחיסולים, אשר ידיו מגואלות בדמיהם של בני עמנו הנאבקים?" (16.3.06, www.kul-alarab.com)

• התקפה על המפלגות הציוניות – הורסות בתים ביישובים בלתי מוכרים בנגב

חוסין אלרפאעיה, ראש המועצה האזורית של הכפרים הלא-מוכרים [בנגב], הרים בנאומו בפני הציבור [בכנס בחירות של רע"מ-תע"ל בערערה בנגב] תמונות של ילדים העומדים על הריסות בתים באום מתנאן, אחרי שהרשויות הרסו אותו ואמר: "אחים, לא הייתה רעידת אדמה באזור, אלא זה מה שעשו מפלגות קדימה, העבודה והליכוד. לכן אנו קוראים לכולם להצביע לרשימת 'עמ' אשר עזרה לנו ותעזור לנו ואשר בה נמצא אחד מבני הנגב במקום ריאלי [טלב אל-צאנע]". (9.3.06, <http://al-methaq.net>)

• חבר מועצת העיר חיפה: לא ייתכן שערבים יצביעו לקדימה, שהורגת בעם הפלסטיני

עו"ד אימן עודה [חבר מועצת העיר חיפה מטעם חד"ש] תקף בחריפות [בכנס בחירות בתיכון פורדיס] את "קדימה" והרבה לצטט מהמסורת הנבואית. הוא הדגיש כי מנהיגי קדימה הורגים את העם הפלסטיני: "לא יתכן שהערבים יתנו את קולותיהם למפלגה זו". (סינארה, 3.3.06)

• ראש העיר רהט לשעבר: בחירה במפלגות ציוניות אסורה במבחן ההיגיון, הדת והמציאות

שיח' ג'ומעה אל-קצאצי, סגן ראש התנועה האסלאמית [ולשעבר ראש העיר רהט]: "בחירה במפלגות הציוניות הינה אסורה. איסור זה נובע מההיגיון, מהדת ומהמציאות, כיוון שלא ייתכן שתבחר בתליין שלך, אשר עושה ימים כלילות על מנת להרע לך, נוהג בברוטאליות בבני אומתך, הורס את בתיך, עוקר ומשמיד את מה שאתה זורע, מתנכר לזכויותך, ומאשים אותך בפלישה לאדמתך למרות שהוא הפולש". (2.3.06, <http://al-methaq.net>)

• ח"כ ברכה: המפלגות הציוניות גורמות אסון לציבור הערבי ומנצלות את תומכיהן

ח"כ מוחמד ברכה קרא להקמת צוות משותף שיפעל 'לטאטא' את המפלגות הציוניות מהרחוב הערבי. הוא הוסיף: "הציונים מפקיעים את קרקעותינו, הורגים את בנינו והורסים את בתינו, ואינם מהססים להאשים את הקורבן. הם מייצרים עוני ורוצים לנצל אותו. הם יוצרים אסונות לאזרחים הערביים כמו ידיהם, ואחר כך שואלים איזה תפקיד מלאו חברי הכנסת הערבים על-מנת לפתור זאת?". ברכה פנה אל מי שרוצים לתמוך במפלגות הציוניות ואמר: "כמו שעשו עם אלו שלפניכם - הם ינצלו אתכם [...] כמו תפוז שהם סוחטים וזורקים לאשפה". (כל אל-ערב, 24.2.06)

מפלגות ערביות – עמדות ופעילות פוליטית

החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון (חד"ש)

- **ברכה: מדינת ישראל צריכה גם המנון אזרחי ודגל אזרחי שיבטא את כלל האזרחים**

סקר דעת קהל שערכה חד"ש בקרב הציבור הערבי לקראת הבחירות העלה שהנושא שמטריד יותר מכל את האזרחים הערבים הוא השוויון. יו"ר חד"ש, מוחמד ברכה: "הופתענו לגלות שדווקא שאלת השוויון, המילה שוויון, היא שמטרידה את הציבור הערבי, אפילו יותר מהמאבק לזכויות לאומיות". [...] חד"ש, אומר ברכה, משתדלת לקיים את השוויון הלכה למעשה ומנהלת את כל המאבקים בשיתוף פעולה ערבי-יהודי. כך גם ינוהל המאבק לזכויות קולקטיביות לאוכלוסייה הערבית. [...] ברכה: "להכיר בערבים כמיעוט לאומי, וזה אומר לחלק את המשאב העיקרי שהוא הקרקע באופן צודק, לאפשר תוכנית לימודים ייחודית ולשדרג את ההכרה במעמדה של השפה הערבית והתרבות הערבית. מדינת ישראל צריכה לחבר לעצמה גם המנון אזרחי, בנוסף להמנון הלאומי [...] וצריך גם להיות דגל אזרחי שיבטא את רצונם של כלל האזרחים. [...] פרלמנט נפרד? אני נגד. דווקא מפלגות הימין יהיו מעוניינות שנקים פרלמנט כזה, כדי לדחוק אותנו אל מחוץ לסדר העדיפות הישראלי. [...] הערבים במקום הזה הם לא כלי שחמט. הם חלק מההיסטוריה, מהנוף, מההווה וגם מהעתיד. [...] אני לא באתי אל המדינה הזו, אלא היא באה אליי. תושבי אום אל-פחם הם התופעה האורייגנלית פה ואני לא חושב שהם צריכים להיכנס לעכו ולנצרת עם דרכון. [...] כל מדינת ישראל היא מדינת מיעוטים [...] דווקא המיעוט הערבי הוא הגדול ביותר לעומת המיעוט האשכנזי, החרדי או האתיופי." (הארץ, 16.3.06)

- **מודעות בחירות של חד"ש**

מודעת בחירות של חד"ש: "החזית – מפעל חיים. ביום האדמה 1976 הוכחנו כי אנו יכולים. ליברמן קורא היום לגרש את תושבי אום אל-פחם. תשובתנו תהיה: אום אל-פחם בכנסת. שוויון, אדמה ומגורים" (סינארה, 10.3.06)

מודעת בחירות של חד"ש: "חד"ש - מפעל חיים; שוויון, עבודה וחינוך. כאשר אמרנו 'שתי מדינות לשני עמים', שחינו נגד הזרם, אבל היום דרכנו זו היא הזרם בעצמו." (פנורמה, 3.3.06)

- **פעילות הבחירות של חד"ש**

חד"ש התחילה במסע התעמולה שלה. עסאם מחיול: "אנחנו מחויבים להשגת הישג אלקטוראלי גדול ולהגישו כמתנה ליום השנה השלושים לזכר יום האדמה" [...] ד"ר חנא סויד ביקר את הקריאות להחרמת הבחירות ותיאר אותן כ"משתיקות קול". הוא הוסיף: "אני מברך את שיח' ראיד צלאח אשר נמנע מקריאה להחרמה והסתפק באמירה 'תנו למצפון שלכם לשפוט'". [...] ד"ר עפו אגבאריה, המועמד הרביעי בחד"ש, הדגיש את הצורך להתנגד למפלגות הציוניות, והזכיר כי "כל קול להן הוא תמיכה למי שמצפה לגירושנו ממולדתנו. [...] מי שרוצה להעביר את אום אל-פחם, עודנו מדבר בעילגות כבדה." (כל אל-ערב, 24.2.06)

- **מזכ"ל חד"ש: התנגדות לתנועה להחרמת הבחירות וביקורת על המפלגות הציוניות**

חד"ש דוחה את הקולות הקוראים להחרמת הבחירות "משום שזה סותר את האופי הלוחמני שלה". [...] עודה בשאראת, מזכ"ל חד"ש, אמר: "השאלה המרכזית אינה טמונה בהשתתפותנו או החרמתו את הבחירות, אלא היא – מה יהיה מצבנו לו לא היו חברי כנסת ערבים בפרלמנט. [...] אני סבור שכברת הדרך שעבר הציבור הערבי בישראל במהלך שישים השנים שעברו [...] הוכיחה שהציבור הערבי מסרב לנקוט בעמדת ייאוש והתבדלות. [...] מי שחושב שמאבק הציבור הערבי הוא בהחרמת הבחירות לכנסת טועה". עודה בשאראת המשיך בדבריו על אודות חשיבות הכנסת למגזר הערבי ואמר: "אנו רואים בכנסת כבמה חשובה להצגת בעיות הציבור הערבי והנהגת מהלך ציבורי עממי, לצד המאבק הפרלמנטרי להגשמת מטרותינו". [...] בשאראת עבר לדבר על המפלגות הציוניות ועל "נשיאתן באחריות על המצב אליו הגיע הציבור הערבי בכל הקשור להפקעת קרקעות, הריסת בתים ומצב כלכלי גרוע. [...] ההיסטוריה הוכיחה שרק בעימות עם השלטון, הציבור הערבי השיג את רווחיו". (פנורמה, 24.2.06)

ברית לאומית דמוקרטית (בל"ד)

• בשארה: מדינת ישראל צריכה להיות מדינת כל אזרחיה עם זכויות לאומיות לשני הלאומים

יו"ר בל"ד, עזמי בשארה: "הקמתה של ישראל היא השוד המזוין הגדול בעולם בחצי השני של המאה ה-20 שבמסגרתו גזלו מולדת בכוח הנשק [...] המדינה הזו קמה בתהליך קולוניאליסטי לא לגיטימי. [...] מדינת ישראל היא המדינה היהודית ולא צריך לעבות את ההגדרה [...] אני לא מסכים לפריבילגיות ליהודים, כמו חוק השבות. [...] צדק חברתי, אזרחות והפרדת הדת מהמדינה הם נושאים לשיתוף פעולה יהודי-ערבי. בל"ד צריכה להפוך להיות פעם ליהודית-ערבית, אבל אני לא רואה את זה בקרוב. אולי אחרי שנארגן את הציבור הערבי, ואחרי שתנועה קרוב אלינו תקום בתל-אביב תוך מודעות ליהדותה. [...] אני מתוך דעותיי יחשבו ל'מיינסטרים' בכל מדינה נורמלית, אבל כאן הרוב הוא קיצוני. [...] רעיונותיי נחשבים לאיום כי התרבות הפוליטית הגזענית שולטת פה. [...] המדינה הזו צריכה להיות מדינת כל אזרחיה [...] על זה צריך להוסיף רובד נוסף – זכויות לאומיות לשני הלאומים שחיים פה. מהציבור הערבי אנו דורשים להתארגן ולבחור הנהגה שתוכל לארגן את החיים הפוליטיים של הערבים, שתקים מועצה שתייצג אותם ותביא למימוש חלק מהזכויות הלאומיות שלהם. הרי שום מיעוט בעולם לא מחכה – בוחרים הנהגה ואז נאבקים למען הכרה. [המועצה] תהיה הכתובת למפגשים עם מנהיגים בינלאומיים, והיא תקים תת ועדות לתכנון, בחינוך, למשל. הבעיה היא שאנשים, למשל בחד"ש, חושבים שזה יצטייר כבדלנות. אבל אין ברירה, אנחנו חייבים לדאוג לעצמנו." (הארץ, 16.3.06)

• תשדיר תעמולה של בל"ד: דרישה לאוטונומיה בנושאי חינוך ותרבות לערבים

תעמולת בחירות משודרת של בל"ד, מתאריך 15.3.2006 (ניתן לצפות בסרטון התעמולה בכתובת: http://www.balad.org/?cat_id=89), המתריסה כנגד שליטת השב"כ על מערכת החינוך הערבית, וקוראת לאוטונומיה תרבותית לערבים בישראל:

[מורה מרצה בפני כיתתו בטון דידקטי מזויף, התלמידים בכיתה רדומים:] "אנו יודעים, תלמידים, כי פלסטיין הייתה ריקה מתושבים ומלאה בביצות, עד שהגיעו היהודים ונטעו את עצי האקליפטוס. בשנת 1947 תקפו הכנופיות הערביות את ריכוזי ההתיישבות היהודיים, דבר אשר הביא לפרוץ מלחמת 'העצמאות'..."

[המורה מסתכל הצידה, כמי שמבקש לוודא שאין ביקורת על דבריו, ופונה אל התלמידים בנימה לא מזויפת, שקטה ונחרצת, כדובר אמת; למשמע קולו, התלמידים מתעוררים:] "כאן היו ערים וכפרים, וכאן היה תיאטרון, ספרות אמנות ותרבות! ואללה, פלסטיין הייתה, ואנחנו היינו! לא אנחנו אלו אשר הגענו לכאן, הם אלו אשר הגיעו אלינו!"

[המורה מסתכל שוב הצידה כמי שחושש להיתפס 'על חם', וחוזר לנימה המזויפת; התלמידים חוזרים להיות רדומים:] "הברון רוטשילד בנה יישובים וייבש ביצות..."

[קריינות:] "הגרסא שלנו כנגד הגרסא שלהם; האמת שלנו כנגד טענות השקר שלהם; ההיסטוריה שלנו כנגד הסילוף שלהם. הזהות הלאומית משמעה השתייכותנו לאדמה, להיסטוריה ולמקום!"

ח"כ ג'מאל זחאלקה [בהמשך התשדיר]: "אוטונומיה תרבותית היא החלופה היחידה לפטרונות השב"כ והמזרחנים. זוהי זכותנו וביכולתנו לכתוב את תכנית הלימודים בכל הנוגע להיסטוריה שלנו, לספרות שלנו, להשכלתנו ולתרבותנו. רק בל"ד מציעה חלופה מקיפה ושלמה לשיטת הפטרונות הנתעבת."

• תשדיר תעמולה של בל"ד: התקפה חריפה על אבי דיכטר, המייצג את מפלגת קדימה

תעמולת בחירות משודרת של בל"ד, מתאריך 9.3.2006: "האם אתה חושב להצביע לקדימה? לא נאמר לך לספור עד עשר, משום שמספיק שתספור עד חמש. אתה יודע מי זה אבי דיכטר?" [ברקע מופיעה תמונתו של דיכטר, ולצדה הכיתוב: ראש השב"כ 2000-2005]

[בתשדיר מובאים ציטוטים מפיו של דיכטר:] "אם לא יעזור שימוש בכוח עם הערבים, אז יעזור עוד כוח"; "דחפתי את שרון להזדרז בבניית הגדר"; "הבאנו את הסיכול לדרגה של אומנות"

"האם תצביע לשב"כ? האם תצביע לחיסולים? הצבע ערבי – הצבע בל"ד"

• **ח"כ זחאלקה מותח ביקורת חריפה על הקריאה להחרמת הבחירות**

ד"ר ג'מאל זחאלקה [...] אמר בעניין הקוראים להחרמת הבחירות: "ההשפעה של קבוצה זו הינה השפעה שולית ובלתי מורגשת. הבעיה אשר אנו ניצבים בפניה היא האדישות, ואנו מנסים ככל יכולתנו להיאבק בה באמצעות עידוד האנשים להצביע, ובאמצעות הקריאה להשתתפות מלאה בבחירות". ד"ר זחאלקה החשיב את הקריאה להחרמת הבחירות כ"עמדת סרק, משום שאינה מביאה חלופה אמיתית לפעילות המדינית הערבית". זחאלקה הוסיף: "הימצאותם של חברי כנסת ערבים בפרלמנט וחיזוק הייצוג הערבי עוזרים לפעילות הציבורית מחוץ לפרלמנט ולא היוו ביום מן הימים מכשול בפניה [...] אין ספק שהצלחנו בפעילותנו בכנסת להשיג הישגים חשובים, ושאלנו מציגים את בעיותיו של עמנו ואת עמדותינו העקרוניות". ח"כ זחאלקה המשיך: "לא שמעתי על שום הישג שהשיגו הקוראים להחרמת הבחירות, עמדתם אינה מביאה להגשמת שום הישג. אם הם רוצים להחליש את הייצוג הערבי בכנסת, הרי שבפועל הם מוסיפים לכוחו של הימין הישראלי ומחלישים את הכוח הפוליטי של הציבור הערבי". (פנורמה, 24.2.06)

הרשימה הערבית המאוחדת – התנועה הערבית לשינוי (רע"מ-תע"ל)

• **שיח' צרצור: רע"מ לגיטימית בעולם הזה ובעולם הבא; אסור להצביע למפלגות חילוניות**

יו"ר התנועה האסלאמית ויו"ר רע"מ, שיח' אבראהים צרצור, דיבר בנאומו [בעצרת בחירות בנגב] על הנביא [...] על כך שלא עסק בדת ובתפילה בלבד אלא גם בעניינים מדיניים [...] השיח' הבהיר כי מספר הערבים בארץ הוא 1.2 מליון נפש, וכי הם יכולים לשנות כאשר הם הולכים להצביע: "יש להצביע לטובת הערבים, ובמיוחד לרע"מ-תע"ל, היות והיא רשימת הברית אשר מאגדת את הכוח הלאומי והאסלאמי, והיא לגיטימית גם בעולם הזה וגם בעולם הבא". הוא הזכיר כי המפלגות הערביות אשר מתמודדות בבחירות האלו מתחלקות לשני חלקים: חלק חילוני וחלק דתי. "אנו מייצגים את הצד הדתי והאסלאמי, השומר על הלאומיות והתרבות אשר מייצגת את גדולתנו וכבודנו. [...] עלינו להיבדל מהאחרים בפעילותנו, במסירותנו ובמצענו." שיח' אבראהים שאל: "האם אנו רוצים שהחברה שלנו תהיה קומוניסטית, ציונית או עדתית!! כמובן שלא, עלינו להיות כאיש אחד. אנו אומרים לא למפלגות הציוניות, לא להחרמת הבחירות, לא למפלגות החילוניות". (19.3.06, www.assennara.net)

• **טיבי: מדינת ישראל צריכה להיות מדינת כל לאומיה**

ח"כ אחמד טיבי: "אני מתנגד למדינת כל אזרחיה. מדינת כל אזרחיה מדברת על זכויות פרט, לא על זכויות קולקטיביות. [...] מה שאני מציע זה מדינת כל לאומיה, שזה זכויות פרט וזכויות קולקטיביות. [...] אני מהמתנגדים התקיפים ביותר להתבדלות ולהתנתקות מהמדינה. במסגרת המדינה אני תובע שותפות אזרחית מלאה ובמסגרת הזאת אני רוצה לחזק את המוסדות הדמוקרטיים בתוך המיעוט הערבי, למשל ועדת המעקב. [...] למה שלא תהיה מחלקה לחינוך ערבי במשרד החינוך? לא מחלקה שיהודי עומד בראשה אלא חינוך ערבי על-ידי ערבים עם תכנים שידגישו את המורשת ההיסטורית שלנו. הדמוקרטיה כאן צריכה להיות רב-תרבותית ולא אתנוקרטית". (הארץ, 15.3.06)

• **מודעות בחירות של רע"מ-תע"ל**

מודעת בחירות של רע"מ-תע"ל, על רקע תמונתו של שיח' אבראהים צרצור: "נשארים על אדמת האבות והסבים. נפעל לכך שנישאר בה איתנים, לא נסטה ממנה ולא נעזוב אותה. כוחנו בבריתנו – ברית הכוח הלאומי והאסלאמי" (כל אל-ערב, 11.3.06)

מודעת בחירות של רע"מ-תע"ל, לצד תמונתו של טלב אל-צאנע, על רקע תמונת בולדוזר: "קולך ישמור על ביתך. הם עוקרים ואנו זורעים, הם הורסים ואנו בונים, הם מפקיעים ואנו נאבקים." (סינארה, 10.3.06)

מודעת בחירות של רע"מ-תע"ל: "הם [אביגדור ליברמן וברוך מרזל] רוצים למחוק ולגרש אותנו. ואתה – מה אתה אומר? כוחנו בבריתנו" (סינארה, 3.3.06)

מודעת בחירות של רע"מ-תע"ל: "כוחנו בבריתנו: ברית הכוחות הלאומיים והאסלאמיים" (כל אל-ערב, 24.2.06)

• **שיח' צרצור: נקים מועצת חכמים של אקדמאים ערבים**

רע"מ-תע"ל פותחת מטה בחירות בערערה בנגב [...] שיח' אבראהים צרצור אמר שההשתתפות במערכת הבחירות הנה דבר חשוב, על מנת להעלות את קולו של המיעוט הערבי. הוא אמר שיוקם "פרלמנט ערבי" שיהיה בגדר מועצת חכמים של רע"מ ותע"ל, אשר יורכב מאקדמאים ערבים ומאנשים אשר פעלו בשירות המגזר הערבי בעבר, וזאת על מנת לקדם את הפעילות הפוליטית ולבחון סוגיות באופן רחב יותר, רציונאלי ומתון, בהשתתפות הציבור. (כל אל-ערב, 10.3.06)

• **תגובות ברע"מ-תע"ל על רקע הניסיון לפסול את הרשימה בוועדת הבחירות**

לאחר שוועדת הבחירות המרכזית דחתה את דרישות הפסילה, אחמד טיבי: "יצאנו חזקים יותר מהפוסלים הגזעניים. מה שיוחס לשיח' אבראהים צרצור הוא חופן שקרים. [...] אנחנו חלק אינטגרלי מהעם הפלסטיני. אנחנו מכבדים את הבחירה הדמוקרטית ומתנגדים למדיניות החוץ והביטחון של ממשלות ישראל." [...] שיח' אבראהים צרצור אמר בפני הוועדה כי ההצהרות אשר פורסמו בכלי התקשורת בעברית, בנוגע לקריאתו להקמת מדינת חילופות בישראל, היו הצהרות מעוותות ולא מדויקות לחלוטין. הוא הכחיש שרע"מ-תע"ל קראה להקמת משטר אסלאמי בישראל. [...] שיח' צרצור הבהיר כי הרשימה קוראת לנסיגה ישראלית מהשטחים הכבושים לגבולות 4 ביוני 1967, והקמת מדינה פלסטינית עצמאית, אשר בירתה היא ירושלים. כמו כן קרא שיח' צרצור לישראל להידבר עם תנועת חמאס ולשאת ולתת עמה. (סינארה, 3.3.06)

שיח' עבאס זכור, לאחר שוועדת הבחירות המרכזית דחתה את הבקשה לפסול את רע"מ-תע"ל: "אני רוצה להבהיר כי הדרישה לפסול אותנו הינה הוכחה לגזענות והקיצוניות מצד קבוצה קיצונית ועוינת כלפי הערבים כולם, והיא מגלה את פרצופיהם האמיתיים, את לבבותיהם המלאים בעוינות הכמוסה ואת מחשבותיהם האמיתיות על אודות הרחקתנו והגלייתנו מאדמותינו וארצנו, אשר נמשיך להיאבק ולעמוד עליה עמידה איתנה, בעזרת האל." (2.3.06, <http://al-methaq.net>)

• **נפתח קמפיין הבחירות של רע"מ-תע"ל בנגב**

טלב אבו עראר, לשעבר ראש המועצה המקומית ערערה בנגב, דיבר על הצורך בעבודה רצינית על מנת להשיג מספר קולות רב ככל האפשר בנגב. הוא ציין שהרשימה הערבית היחידה שנתנה מקום ריאלי לאחד מבני הנגב היא רע"מ, ואילו המפלגות הערביות האחרות נתנו לבני הנגב מקומות הרחוקים מלהיות ריאליים. בזאת הן התעלמו מהמצב הנוכחי בנגב, ומהצורך לספק הגנה לאנשי הנגב מהקיפוח של התכניות הישראליות. [...] הוא קרא לפעול למען חסימת הדרך בפני סרסורי הקולות של המפלגות הציוניות. (2.3.06, <http://al-methaq.net>)

• **טיבי: היריבים האמיתיים שלנו הן המפלגות הציוניות**

רע"מ פתחה את מטה הבחירות שלה בכפר מנדא. [...] אחמד טיבי: "ההצבעה וההשתתפות ביום הבחירות הם חובה לאומית. [...] יריבינו האמיתיים אינם מתחרינו מהמפלגות הערביות, אלא הן המפלגות הציוניות אשר מנסות לשרוף את הכפרים והערים הערביות. [...] מי דואג לאזרחים הערבים? גדעון עזרא אשר הציע לממשלה לגייס ערבים לעבודה באבטחת תחבורה ציבורית משום שהם מכירים אחד את השני ע"י חוש הריח?" טיבי סיים את נאומו ואמר: "הבעיות היומיומיות של האזרחים הערבים תופסות את החלק הארי מזמנם של חברי הכנסת הערבים, וכל מה שמפיצות המפלגות הציוניות הוא שקר ובדיה." (2.3.06, www.assennara.net)

ברית לאומית מתקדמת (בל"מ)

• האשם מחאמיד: בל"מ תתמוך בבל"ד

ח"כ לשעבר האשם מחאמיד, יו"ר הברית הלאומית המתקדמת: "לאחר בדיקה מעמיקה, החלטנו בגאווה ובכבוד לתמוך בבל"ד בבחירות הקרובות לכנסת. [...] אנו סבורים כי בל"ד היא הכוח הלאומי הגדול ביותר המחויב לבעיות של עמנו ומהווה מסגרת לאומית, גם אם עקרונותיה שונים." [...] מחאמיד הוסיף: "אנו לא מדברים על החלטה או צעד טקטיים או תכסיס בחירות. אין בינינו אף קבלן קולות. החלטתנו היא אסטרטגית לעבר הרחבת הקו הלאומי וביסוסו. אין כוונתי לכך שהאחרים אינם לאומיים. כוונתי היא שבל"ד היא הציר המרכזי של התנועה הלאומית בארץ." [...] ח"כ עזמי בשארה, יו"ר בל"ד, אמר: "זוהי החלטה נועזת ואמיצה. [...] זהו צעד אחראי, לא רק כלפי בל"ד אלא כלפי כל האוכלוסייה הערבית. [...] בבל"מ חשבו על האינטרס ועל גורל האוכלוסייה הערבית, על הגדלת הייצוג שלהם בפרלמנט, ולא לשבת בבית אלא להשתתף בבחירות." [...] ד"ר בשארה הוסיף: "מה שאנו רואים היום הוא אירוע היסטורי המהווה גרעין מוצק לזרם הערבי הלאומי הגדול ביותר. אחרי הבחירות יהיה איחוד של שתי התנועות." [...] ח"כ גימאל זחאלקה אמר: "זהו צעד אמיץ ונועז. התמיכה מצד מוחמד כנעאן וכעת מצד בל"מ בהנהגת האשם מחאמיד – צעדים אלה יעניקו תנופה לתנועה הלאומית ויגדילו את הפופולריות של בל"ד באום אל-פחם ובמגזר הערבי באופן כללי." (16.3.06, www.kul-alarab.com)

• תומכי בל"מ: נתמוך בחד"ש, לא בבל"ד

הודעתו של האשם מחאמיד במסיבת עיתונאים בדבר תמיכתו בבל"ד הביאה להתמרמרות גדולה בקרב תומכיו. רבים ממצביעיו הודיעו על כוונתם להצביע לחד"ש. [...] רבים ממצביעי מחאמיד לשעבר מעדיפים להצביע לתושב אום אל-פחם, ד"ר עפו [אגבאריה], המועמד במקום הרביעי ברשימת חד"ש, על פני ההצבעה לבל"ד, כפי שמחאמיד קורא לעשות. (www.assennara.net, 13.3.06)

מפלגה לאומית ערבית (מל"ע)

• מל"ע פורשת ממערכת הבחירות ומודיעה על תמיכתה בבל"ד

ראש מל"ע, מוחמד חסן כנעאן, הכריז על פרישתה של רשימתו לכנסת ועל תמיכה בבל"ד. כנעאן הבהיר בפני התכנסות של פעילי המפלגה כי השתכנע שהישארות במערכת הבחירות ברשימה עצמאית תוביל לשריפת אלפי קולות נקיים, ושמןקודת מוצא של אחריות ואינטרס לאומי [...] החליט להעביר את הקולות הללו לטובת בל"ד. הוא אישר כי הוסכם על הקמת ועדות מפלגתיות שתבדוקנה אפשרות לאיחוד בין המפלגות. (כל אל-ערב, 10.3.06)

• מועמד מס' 2 במל"ע פרש מהרשימה והצטרף לרע"מ-תע"ל

ד"ר צאלח בדארנה, המועמד במקום השני ברשימת מל"ע, הודיע על פרישתו מהרשימה ועל הצטרפותו לרע"מ-תע"ל. [...] מקורות ברע"מ-תע"ל מסרו כי הם צופים הצטרפויות נוספות לרשימה בימים הקרובים. (www.panet.co.il, 6.3.06)

• כנעאן: לא לרע"מ ולא למפלגות הציוניות

מוחמד כנעאן [בכנס בחירות בתיכון פורידס, טרם פרישתו מהשתתפותו בבחירות] תקף את המפלגות הציוניות וכמו כן את רע"מ. הוא הדגיש כי [מסגד] אל-אקצא [...] הנו נכס לכל המוסלמים, שרע"מ אינה הבעלים של אלאקצא, ושאין מונופול על אל-אקצא. "זוהי [רע"מ] רשימת הרמאות והבגידה. עמנו חכם בהרבה מכדי לתת את אמונו בהם. לא למפלגות הציוניות ולא לרע"מ", אמר כנעאן. (סינארה, 3.3.06)

ארגון הפעולה הדמוקרטית (דע"מ)

• יו"ר דע"מ מסבירה את הסיבות להשתתפות דע"מ בבחירות

אסמא אגבאריה הסבירה את הסיבות אשר גרמו למפלגת דע"מ להשתתף בבחירות: "למען מאבק בהידרדרות במצב הכלכלי ובתנאי המחיה, גידול באחוז האבטלה והעוני. אין מנוס מכך שלפועלים יהיה ייצוג פוליטי עצמאי משלהם, על מנת להציג את דרישותיהם אשר בראשן הזכות למקומות עבודה מאורגנים." (11.3.06, www.panet.co.il)

• גילוי דעת: דע"מ מתמקדת בשיפור תנאי המחיה של המגזר הערבי

מפלגת הפועלים דע"מ הפיצה גילוי דעת אשר נאמר בו כי מאז התחלת קמפיין הבחירות שלה "החלו אמצעי התקשורת לגלות התעניינות בפעילותה ותכניותיה של מפלגת דע"מ, משום שהיא עונה בפעילות בשטח על המצב החברתי והכלכלי, אשר הביא חצי מהערכים בארץ למצב של עוני". כמו כן נכתב בגילוי הדעת: "מפלגה זו, בניגוד לשאר המפלגות, לא מניפה סיסמאות גדולות אלא רק מציעה מצע בחירות מעשי הקשור בשיפור תנאי המחיה". עוד נכתב כי מפלגת דע"מ "עוסקת בפעילות גם במגזר היהודי". (פנורמה, 24.2.06)

מפלגות ציוניות – עמדות ופעילות פוליטית

מפלגת העבודה

• פרץ: נגדיל התקציבים למגזר הערבי; בן אליעזר: המפלגות הערביות לא תרמו דבר

בכירי מפלגת העבודה, ביניהם יו"ר המפלגה, עמיר פרץ, בנימין בן אליעזר ונאדיה חלו, השתתפו בכנס בחירות המוני בעיר יפו. [...] פרץ אמר בנאומו כי אם מפלגתו תזכה ברוב בבחירות הקרובות, הוא יפעל למען הגדלת התקציבים המיוחדים למגזר הערבי בישראל. כמו כן הבהיר פרץ כי יקצה תקציבים מיוחדים לערים הערביות והיהודיות המעורבות, וזאת על מנת לחזק את דו-הקיום בין שני העמים בערים אלו. פרץ מתח ביקורת על המפלגות הערביות לאור התקפתן על המפלגות הציוניות [...] הוא אמר כי על מפלגות אלו להתבייש מעצמן שכן הן יודעות כי אין דרך אחרת מלבד דו-הקיום בין שני העמים במדינה זו. [...] ראש מטה הבחירות במגזר הערבי, בנימין בן אליעזר, ערך מצדו התקפה חריפה על המפלגות הערביות ואמר: "מה עשו מפלגות אלו לאזרחים הערבים מאז קום המדינה עד עכשיו? התשובה היא שום דבר, פרט להצהרת הצהרות מרעישות אוזניים כנגד הציונים!" (19.3.06, www.assennata.net)

• שכיב שנאן: המפלגות הערביות חוששות מהאג'נדה של פרץ

שכיב שנאן, מועמד מטעם מפלגת העבודה: "מפלגות אלו [המפלגות הערביות] מתעסקות בענייני המדינה הפלסטינית ובעניינים אחרים, בעוד האזרח הערבי סובל מפגיעה בזכויותיו. [...] אני מאמין כי העובדה שהמפלגות הערביות עושות שימוש בקריאה לא להצביע למפלגות הציוניות, נובעת אך ורק מהפחד שלהם מפני האג'נדה שהציג עמיר פרץ, אשר השפיעה על החברה הערבית כפי שהשפיעה על החברה היהודית. [...] בין עשרים המקומות הראשונים ברשימת המפלגה לכנסת ישנם שלושה מועמדים ערבים שנבחרו בבחירות חופשיות ודמוקרטיות. [...] המפלגות הערביות רחוקות מאד מזירת קבלת ההחלטות במדינה. לכן בא שילובנו במסגרת המפלגות הישראליות הכלליות. אינני קורא להן מפלגות ציוניות או לא ציוניות, אלו הן סיסמאות ריקות מתוכן אשר אין להן כל ערך. אנו אזרחים במדינה זו ועלינו להיות חלק בלתי נפרד מהפעילות הפוליטית בתוך המדינה." (סינארה, 17.3.06)

• עמי איילון: הנציגים האמיתיים של הציבור הערבי הם ראשי הרשויות ולא חברי הכנסת

עמי איילון, לשעבר ראש השב"כ, מועמד ברשימת מפלגת העבודה לכנסת: "כן, הרגתי הרבה ערבים וזכיתי באות הגבורה, אולם אני לא רוצה להיכנס למספרים"; "הייצוג האמיתי של הערבים הוא ראשי הרשויות המקומיות ולא חברי הכנסת הערבים"; "בל"ד אינה מכירה בזכות

העם היהודי למדינה, ומנקודת ההשקפה של עזמי בשארה, אין ליהודים זכות שכזו" (16.3.06, www.kul-alarab.com)

• **מודעת בחירות של מפלגת העבודה**

מודעת בחירות של מפלגת העבודה: "הגיע זמן העבודה: רווחת האזרח והעלאת רמת החיים שלו; להוציא את החברה הערבית מגיהנום האבטלה ואסון העוני; להשקיע ביישובים ובערים הערביות ולהשוותם ליישובים ולערי הפיתוח היהודיות; מתן לגיטימיות לאזרח הערבי והשגת זכויותיו המלאות ללא תנאי; שלום צודק וכולל והקמת מדינה פלסטינית לצד מדינת ישראל. [...] רק במפלגת העבודה ישנם שלושה מועמדים ערבים במקומות ריאליים [ברקע מופיעות תמונותיהם של עמיר פרץ, נאדיה חלו, ע'אלב מג'אדלה וחסבי עבוד]. תנו קולכם למפלגת העבודה – קול טבעי וישיר, בשביל בעיותיכם." (סינארה, 10.3.06)

• **פרץ: אעשה הכל כדי לשלב את המפלגות הערביות בהנהגת המדינה**

קטע מתוך ראיון עם יו"ר מפלגת העבודה, עמיר פרץ: "אם הרוב אינו יודע כיצד לטפל בבעיות המיעוטים, הרי שהוא מאבד את ערכיו המוסריים. [...] אין ספק שאני האיש אשר יעשה הכל על מנת לשלב את המפלגות הערביות בהנהגת המדינה. אני רוצה להזכיר כי שלושה ימים לאחר בחירתי, הצהרתי שאזמין את המפלגות הערביות להשתתף בכל קואליציה עתידית שלי. שילמתי ועודני משלם על כך מחיר כבד בגלל הצהרה זו, אך אני דבק בעמדתי. [...] אני מתכוון להקים מרכזי תעשייה טכנולוגית לכל הידיים העובדות, במיוחד לנשים. אנו יודעים כי קשה לנערה או לאישה הערבייה לצאת לעבוד רחוק מהישוב שלה. אני רוצה לפתח מגוון העסקה בתוך המגזר הערבי כדי שכולם ישולבו בו, שכן משפחה אינה יכולה להתפרנס ממשכורת אחת. [...] אני מכיר את תושבי הנגב יותר מכל אחד אחר, שכן אני מסייר שם בקביעות ומסתכל על מצבם. [...] יש למהר ולאשר את התכניות בשביל האזרחים הערבים בנגב. אני נגד קיומו של ריכוז אוכלוסין ערבי שאינו זוכה להטבות, ומצד שני עיר יהודית אשר תושביה זוכים לכל ההטבות." (סינארה, 10.3.06)

• **מג'אדלה: פעילותי כיו"ר ועדת הפנים עולה על פעילותם של כל הח"כים הערבים**

במהלך סיור בחירות במשולש, עמיר פרץ וע'אלב מג'אדלה: "הקריאה לאזרחים הערבים שלא להצביע למפלגות הציוניות הינה מגמה גזענית." [...] מג'אדלה: "פעלתי עם חברי הכנסת הערבים בוועדת הפנים על הצד הטוב ביותר והיום הפכתי בעיניהם לציוני." [...] מג'אדלה הוסיף כי פעילותו בכנסת במהלך 13 חודשים כיושב ראש ועדת הפנים עולה על פעילותם של כל חברי הכנסת הערבים. (סינארה, 3.3.06)

מרץ-יחד

• **מודעות בחירות של מרץ**

מודעת בחירות של מרץ, על רקע תמונתם של יוסי ביילין ועיסאוי פריג': "מרץ בממשלה – הערבים במרכז" (סינארה, 10.3.06)

מודעת בחירות של מרץ: "די להתלהמות - קולי משפיע ומצפוני שקט" (כל אל-ערב, 3.3.06)

מודעת בחירות של מרץ: "זכויות האזרחים הערבים כמיעוט לאומי: לצד הזכויות שהושגו, יש לתת למיעוט הערבי זכויות קיבוציות בכדי לאפשר לו לקיים בידיו את תרבותו המיוחדת, לצמצם את הפערים אשר יצרה מדיניות האפליה לאורך השנים הארוכות, ולשתפו בקבלת ההחלטות במוסדות המדינה; הכרה בכפרים הלא מוכרים, כולל הכפרים הערביים בנגב, והגעה להסדר בעניין האדמות; יישום מיידי של המלצות ועדת אור; שיתוף רב יותר של האזרחים הערבים ביוזמות ובפרויקטים הכלכליים; העברת ענייני הוקף האסלאמי לידיים אסלאמיות; בניית תכנית פיתוח כוללת לתשתית ביישובים הערביים; מתן ייצוג לרשויות הערביות במועצות המחוזיות והארציות לתכנון; מאבק למען עקירה מן השורש של הגזענות והאפליה כנגד האזרחים הערבים;

הרחבתן ואישורן של תכניות המתאר, להבטיח פתרון למשבר הדיור בישובים הערביים." (פנורמה, 24.2.06)

• פריג': נעביר את ניהול הוקף האסלאמי והנוצרי לידיים אסלאמיות ונוצריות

המועמד במקום השביעי ברשימת מפלגת מרץ לכנסת, עיסאוי פריג', הבהיר כי "מרץ תפעל במסגרת פעילותה הפרלמנטרית למען העברת ניהול ענייני הוקף האסלאמי והנוצרי לידיים אסלאמיות ונוצריות, וכמו כן תפעל לשמירת המקומות הקדושים באמצעות מינוי צוותי שמירה על מקומות אלו." (9.3.06, www.panet.co.il)

• פריג': מרץ תוכל להשפיע על קבלת ההחלטות

מרץ חושפת את סיסמת הבחירות שלה במגזר הערבי: "לא להתלהמות, קולי משפיע ומצפוני שקט". [...] עיסאוי פריג' ואמר: "מרץ מציגה מצע מדיני כולל ורואה במיעוט הערבי בארץ כמיעוט לאומי אשר לו זכויותיו הקיבוציות ומאפייניו המיוחדים. מה שמבדיל את מרץ משאר המפלגות הוא היותה של מרץ מפלגה יהודית-ערבית, וקיימת האפשרות לכניסתה לממשלה הקרובה. בכך היא נוטלת תפקיד בהשפעה על קבלת ההחלטות וכן על מקבלי ההחלטות. ולכן משמעות ההצבעה למרץ היא שהבוחר הערבי יהיה שותף בקבלת ההחלטות ובו בזמן נקי מצפון". (פנורמה, 24.2.06)

קדימה

• קדימה מנסה לכפר על האכזבה מהמפלגות הציוניות הוותיקות

קדימה עשויה להקדים את העבודה, מרץ והליכוד בתחרות על הקול הערבי, אך לא הודות לאפליה המתקנת שהוחלט עליה בממשלה השבוע. הבונוס של קדימה נובע מהרצון לתת לה הזדמנות לכפר על האכזבה מהמפלגות הישראליות האחרות. (גלובס, 16.3.06)

• לבני: המדינה הפלשתינאית תיתן פתרון לאומי גם לחלק מאזרחי ישראל הערבים

שרת החוץ, ציפי לבני: "הצורך שלי בפתרון של הסכסוך הישראלי-פלשתינאי, והקבלה של עקרון שתי המדינות, נועד לא רק לתת לי פתרון דמוגרפי אלא גם לתת פתרון לאומי במקום אחר, שאיננו מדינת ישראל, לאזרחי ישראל הערבים. [...] המדינה הפלשתינאית העתידית אמורה לתת את הפתרון לפלשתינאים באשר הם. דהיינו, לפלשתינאים שחיים היום בשטחים, וגם לאלה שעזבו עם הקמתה של מדינת ישראל, כלומר הפליטים, וגם לתת את אותן פתרון לאומי לאזרחי ישראל הערבים שרואים את הזירה שלהם למקום הזה. [...] אם הוא [זוהיר אנדראוס] רוצה לקום בבוקר ולהסתכל על דגל שהוא מזדהה איתו באופן לאומי, זה לא כאן. מבחינתי, כל עוד הוא כאן והוא מקבל את כללי המשחק, הוא מוזמן להישאר. אני לא אומרת את זה בפטרונות, ואני יכולה להיות שלמה עם עצמי בזה שלא שללתי ממנו שום זכות ברגע שהסכמתי לקיים את הקונספט של שתי מדינות." (הארץ, 12.3.06)

ש"ס

• ישי: אף מפלגה לא שירתה את המגזר הערבי כמו ש"ס

ראש תנועת ש"ס, אלי ישי: "אנו זוכים לתמיכה גדולה מסקטורים רחבים בחברה הערבית משום שמפלגתנו פעלה למען עשיית צדק עם השכבות החלשות" [...] ביום שני האחרון נערכו מפגשים בענייני פוליטיקה ובחירות של מפלגת ש"ס במגיד אל-כרום, טמרה וכפר מנדא [...] אלי ישי, ראש מפלגת ש"ס: "בחירות הקודמות השגנו 14 אלף קולות מהמגזר הערבי והפעם נקדיש את כל כוחנו על מנת להשיג מספר רב יותר של קולות. על כן מינינו את חבר הכנסת דוד אזולאי לאחראי על קמפיין הבחירות במגזר הערבי. אנו מאמינים כי מגזר זה יעניק לנו קולות רבים וזאת על שום

הערכתו לשירות שש"ס עשתה לו. [...] תנועת ש"ס פועלת באופן שוויוני עם כולם, וכך גם המצב בנוגע למגזר הערבי. אני סבור שאין מפלגה אשר שירתה את המגזר הערבי כפי ששירתה אותו תנועת ש"ס. אני סבור שהמגזר הערבי זקוק "להעדפה מתקנת". כאשר הייתי שר הפנים השקעתי 25 מיליון שקל בתכניות מתאר ובפתרון בעיית הבנייה הלא חוקית. [...] דוד אזולאי דיבר על הקשר ההדוק בין ש"ס והאזרחים הערבים בהזכירו את הימים הטובים בתקופת אריה דרעי. הוא ציין כי הרב עובדיה יוסף דרש מהם לטפל בבעיות הערבים, וזאת בגלל שיש במדינה שתי קבוצות אשר זכויותיהן קופחו: היהודים הדתיים והערבים. "ישנו מכנה משותף מסוים בינינו לבין הערבים, ונפעל למען ביטול הקיפוח. למרבה הצער, שתי קבוצות אלו כבר סבלו בשנים האחרונות ממדיניות הממשלה הרעה, מכל הבחינות." [...] אזולאי הצביע על כך שתנועת ש"ס תשיג הפעם מספר קולות רב יותר במגזר הערבי, ובמיוחד על כך שראשי [הרשויות] הערבים יודעים שהימצאותה של ש"ס באופוזיציה ולא במשרד הפנים הביאה עליהם אסון ולמצב רע ברשויותיהם. [...] אזולאי חשף כי מספר גדול של ראשי רשויות מקומיות ערביות, מכהנים וכאלו שפרשו, יתמכו בתנועת ש"ס בבחירות [...]: "רבים מראשי הרשויות המקומיות אשר התקשרו אלי הביעו גם כן את תמיכתם בש"ס ודיברו על הלחץ שמופעל עליהם מצד מפלגת קדימה". (כל אל-ערב, 24.2.06)

• ישי: הציבור הערבי הוא שותף בעבר, בהווה ובעתיד

מנהיג ש"ס, אלי ישי, ערך סיור בחירות בכמה כפרים וערים באזור הצפון. [...] ישי דיבר על הבעיות החברתיות אשר הציבור הישראלי סובל מהן. הוא אמר שהוא אינו שולל אפשרות שש"ס תהיה בקואליציה הבאה בראשות קדימה.. הוא אמר כי הוא מחשיב את הציבור הערבי כשותף של תנועת ש"ס בעבר, בהווה ובעתיד, וכמו כן הביע את תקוותו לשילובם של משכילים ערבים בשירות המדינה. (סינארה, 24.2.06)

1. נתוני רקע

חברי כנסת ערבים ודרוזים בארבע מערכות הבחירות האחרונות¹

שנה סיעה	1992 (כנסת 13)	1996 (כנסת 14)	1999 (כנסת 15)	2003 (כנסת 16)
חד"ש	2 תופיק זיאד ז"ל (הוחלף ע"י צאלח סלים) האשם מחאמיד (תמר גוז'נסקי)	4 צאלח סלים (חד"ש) אחמד סעד (חד"ש) עזמי בשארה (בל"ד) האשם מחאמיד (בל"ד) (תמר גוז'נסקי, חד"ש)	2 מוחמד ברכה עצאם מח'ול (תמר גוז'נסקי)	3 מוחמד ברכה (חד"ש) עצאם מח'ול (חד"ש) אחמד טיבי (תע"ל)
בל"ד			2 עזמי בשארה אחמד טיבי	3 עזמי בשארה ג'מאל זחאלקה ואצל טהא
רע"מ		4 טלב אל-צאנע (מד"ע) עבד אלוהאב דראושה (מד"ע) עבד אלמאלכ דהאמשה (התנועה האסלאמית) תופיק ח'טיב (התנועה האסלאמית) האשם מחאמיד (בל"מ) מוחמד כנעאן (מל"ע)	5 טלב אל-צאנע (מד"ע) עבד אלמאלכ דהאמשה (התנועה האסלאמית) תופיק ח'טיב (התנועה האסלאמית) האשם מחאמיד (בל"מ) מוחמד כנעאן (מל"ע)	2 טלב אל-צאנע (מד"ע) עבד אלמאלכ דהאמשה (התנועה האסלאמית)
מד"ע	2 עבד אלוהאב דראושה טלב אלצאנע			
עבודה	3 חנא חדאד צאלח טריף נואף מצאלחה	3 רפיק חאג' - יחיא צאלח טריף נואף מצאלחה	2 צאלח טריף נואף מצאלחה	2 צאלח טריף ע'אלב מג'אלדה
ליכוד	1 אסעד אסעד		1 איוב קרא	2 איוב קרא מג'לי והבה
מרץ	1 וליד צאדק	1 וליד צאדק	1 חוסניה ג'בארה	
סה"כ	9	12	13	12

¹ מקור: אתר הכנסת <http://www.knesset.gov.il/index.html>

* בבחירות 1996: איחוד בין חד"ש לבל"ד

** כולל תע"ל, בהנהגת אחמד טיבי

*** מ-1996 והלאה: רשימה מאוחדת של מד"ע והתנועה האסלאמית – הפלג הדרומי